

· ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1981

BRNO 1983

Rozrušených objektů si povšimla paní M. Svobodová z Ketkovic a vyzvedla z kanalizační rýhy a z blízkého okolí několik keramických zlomků středověkých nádob. Nálezy pocházejí s největší pravděpodobností ze 14. - 15. století. Pouze střep zobrazený na obr. 31:7 by mohl být starší /snad 13. stol./

Mittelalterliche Funde aus Ketkovice /Bez. Brno-venkov/. Beim Aufbau einer neuen Selbstbedienung und der Kommunikation in Ketkovice kam es zur Störung und Zerstörung von einigen mittelalterlichen Objekten. Aus dem gewonnenen keramischen Material kann geschlossen werden, dass die Objekte in das 14. - 15. Jahrhundert gehörten. Einige könnten auch älter sein.

HRÁDEK RÝMAŘOV

/okr. Bruntál/

Jaromír Novák, Jiří Karel, OVM Bruntál

V roce 1980 a 1981 /9. a 10. výkopová sezóna/ jsme pokračovali v severozápadním sektoru v odkrývání vrstev 3. horizontu, které tvoří záস্যы s typickými polohami odpadů železářské výroby /strusky/. Do značné míry překvapující bylo zjištění důvodu prohnutí hrazení velké obytné budovy /objekt č. 28/ 4. horizontu¹. Vně sz. části existovala již před záস্যы 3. horizontu stavba /objekt č. 97/, níž se zachovala podzemní část, sklep s vchodem. Část severní stěny byla vybudována z kameniva a další z pčochovanice. Kamenivo zdi tloušťky 0,6 m je nepravidelně kladené a bylo pravděpodobně získáno při těžbě železných rud v blízkém okolí. Vchod do sklepa se otvírá k východu v zachované délce 2m, šířka 1,8 m, síla zdi z pčochovanice nepřesáhla 0,5 m. Spodní část vchodu tvořily schody pokryté prkny. Úroveň zahloubení objektu dosáhla maxima 2 m na severní straně. Nadzemní část objektu /dle destrukce/ byla z pčochovanice, ztužené kameny. Západní a jižní zeď sklepa se nezachovaly, byly zničeny před záস্যы 3. horizontu a později též stavbami, datovanými habánskou keramikou do 16. století. Objekt měl pravděpodobně čtvercový půdorys o rozměrech 5 x 5 m a můžeme jej datovat jen na podkladě stratigrafie asi do počátku 14. století.

Objekt č. 97 byl v severní části zahlouben do nepravých spraší. Není dosud dořešeno, zda se nejedná o pokračování nejstarší fáze valu, který byl ověřen v západním sektoru. V době 4. horizontu bylo pro-padliny objektu využito pro vybudování příkopu. Původní plocha 2. horizontu byla podobně jako ve východní části podstatně větší než plocha vymezená hrazením a příkopem na sz. a z. straně. V sz. části probíhá městský příkop ještě severněji, ostře odděluje všechny objekty "hrádku".

V jižní části jsme odstraňovali kontrolní bloky 3. horizontu. Kulturní vrstva pod záস্যы 3. horizontu je subhorizontální, mocná 5 až 10 cm, tmavošedé barvy a je přeplněna zlomky oxidačně pálené keramiky, kterou rámcově datujeme před polovinu 14. století. V této vrstvě jsme našli i zlomky keramiky s průkaznými doklady tavení zlata. Zlato se slévalo na mělce miskovité kruhovitě destičky o průměru 94 mm a síle 9 mm. Jejich hmotu tvoří kvalitní kaolinitický materiál s drobným ostřivem. Střed úplně zachované destičky nese v nepravidelně sklovinové skvrně stopu po vytavené kuličce zlata délky 19 mm. V okolí sklovin /zbytku tavicí přísady/ jsou drobné kapičky ryzího zlata. Další keramické zlomky jsou mnohdy zcela přepálené, na povrchu a opět v časté sklovině jsou rovněž malá zrnka kovu. Zbytky zlata částečně prosycují i fragmenty keramiky.

Do přímé souvislosti s jeho tavením můžeme zařadit i dříve odkrytý objekt /č. 80/, v jehož výplni jsme často nacházeli zlomky rendlíků s vnitřní polevou², které byly nejspíše používány pro přípravu tavicích přísad.

Poznámky:

- 1 V. Goš, J. Novák, J. Karel, Nadzemní objekt 14. - 15. století v Rýmařově, Časopis Slezského muzea B 24, 1975, 97-105.
- 2 J. Novák, J. Karel, Hrádek Rýmařov /1978 a 1979/, Přehled výzkumů 1979, Brno 1981, 55.

Hausberg Rýmařov /Bez. Bruntál/. In den Jahren 1980 und 1981 hat man im nordwestlichen Sektor einen Kellerteil des Baues /Obj. Nr. 97/ in den ursprünglichen Ausmassen von ungefähr 5 x 5 m abgedeckt. Nach der vertikalen Stratigraphie in den Beginn des 14. Jahrhunderts datiert. Die Umfriedung des Objektes Nr. 28 /4. Horizont/ im nordwestlichen Teile respektierte dieses Objekt, die teilweise verschüttete Versenkung wurde als Graben ausgenützt. Von dem Stadtgraben war der Hausberg noch durch einen Wall abgeteilt.

Im südlichen Teile auf dem Abhange des 2. Horizontes in einer subhorizontal gelagerten Schicht fand man ein kreisförmiges Plättchen, auf dem kleine Goldtropfen erhalten blieben, die beim Schmelzen ver-spritzten. Das Goldschmelzen legen wir nach der Keramik vor die Mitte des 14. Jahrhunderts.

VÝZKUMY V UHERSKÉM HRADIŠTI V ROCE 1981

/okr. Uherské Hradiště/

Rudolf Procházka, Robert Snášil, Slovácké muzeum Uherské Hradiště

V roce 1981 bylo pracovníky Slováckého muzea realizováno v historickém centru Uherského Hradiště 13 záchranných archeologických výzkumů. Kromě vedoucích výzkumů, R. Snášila a R. Procházky, podíleli se na nich technicky A. Burová, L. Knozová a P. Opočenský; v červenci až srpnu pracovalo na výzkumech v Otakarově ulici a na nám. Rudé armády průměrně po 10 brigádnících. Pokračovala, nebo nově byla navázaná spolupráce s následujícími specialisty: P. Havlíček /Ústřední ústav geologický Praha/, T. Kučerovská /Moravské muzeum Brno/, K. Samšínák /Parazitologický ústav ČSAV Praha/, E. Opravil /Archeologický ústav ČSAV Brno, pracoviště Opava/, S. Zacherle /Moravské muzeum Brno/, Z. Himmelová /Archeologický ústav ČSAV Brno/.

1. Otakarova ulice, parc. č. 129-130, 3. etapa předstihového výzkumu; byla uskutečněna v měsících dubnu až září.

V rámci horizontu I / 15. - 16. stol. / byly teprve na povrchu nivních hlín nejméně středohradištního stáří zachyceny v severní a severovýchodní části parc. č. 130 dvě odpadní jímky s dřevěnou konstrukcí /obj. 7a, 19/. Jímka 7a byla součástí zahloubeného objektu č. 7, jímka 19 je relativně starší a má podstatně menší rozměry. Obě poskytly především keramické nálezy a četné zbytky organických látek, většinou botanického charakteru.

Hlavní pozornost byla upřena na preparaci sídlištních objektů horizontu II /2. pol. 13. - poč. 14. stol. /, přičemž dosažené výsledky v podstatné míře změnilы předběžné interpretace učiněné na základě stavu v r. 1980. Ukázalo se totiž, že podstatná část základových trámů byla překryta bezprostředně po založení povodňovou vrstvou a vyšší horizonty se nezachovaly. V západní polovině parc. č. 130 s přesahem do parc. č. 129 se nacházel tříprostorový nadzemní objekt /č. 11/ hákového půdorysu s obytnou plochou cca 55 m². Vyznačovalo jej 8 poměrně dobře zachovaných základových břeven, ve většině nároží doplněných kúlovými jamkami. Jižní trám komory zanechal jen nepatrné pozůstatky, eventuálně další pokračování v tomto úseku bude ještě ověřováno. Severní trám jizby bylo možno jen předpokládat v souvislosti s lépe dochovanými návaznými prvky. Jizba obsahovala pec s kamennou plentou a vícekrát obnoveným výmazem, která stála v jižním rohu. Na jihovýchodě, rovnoběžně s ulicí, se připínala sín, dlážděná souvislým polštářem z písku a kamenů. Komora navazovala na sín v pravém úhlu, vysunuta směrem ke komunikaci. Jediný bezpečně zjištěný průchod byl situován u jižního nároží jizby a směřoval ze síně jihozápadním směrem do dvorku.

K objektu č. 11 patrně náležela i roubená studna, která ležela v blízkosti podstatně mladší jímky č. 19 ve vzdálenosti 5 m severovýchodně od jizby. Uchovalo se pouze 180 cm bednění, avšak původní výška šachty musela dosahovat nejméně 270 cm, nehledě k nadzemní části.

Střední část parcely č. 130 zaujímá dvojice pecí /obj. 9, 10/ současně odkrytých již v předešlých letech. Pozoruhodnou konstrukci vykazuje pec č. 9, což je vlastně dvojice topenišť nad sebou. Po ukončení činnosti velké pece A byla na povrchu nejmladšího výmazu vybudována podstatně menší pícka B se třemi výmazy vždy na bázi plochých kamenů a střepů. Pec č. 10 stála snad pod samostatným přístřeškem, což lze předpokládat i u jižněji položené pece č. 9. Obě náležejí nejspíše k sousednímu objektu č. 17, jehož západní okraj byl zachycen při hraně zkoumané plochy. V půdorysu jde o část pravouhlé místnosti, ležící v prodloužené ose jizby a síně domu č. obj. 11 ve vzdálenosti cca 3,6 m a stejné orientaci. Tentokrát však byly základové trámy zapuštěny 50-80 cm do podložního půdního horizontu, vzniklý rozdíl byl však brzy po založení vyrovnán povodňovou vrstvou. Podél obvodu byl pak pouze obnoven žlab, do kterého ústila čelůška pece č. 10. Lze předpokládat, že objekty 9, 10 a 17 představují odlišnou parcelní jednotku oproti obj. 11, i když orientace dělicí hranice je přibližně shodná s dnešní.

Ve východní části parcely č. 129 pokračovala skrývka mohutného souvrství s bohatými nálezy z 2. pol. 13. stol., jež vzniklo promísením povodňových vrstev sídlištním odpadem. Ve čtverci B7 v severovýchodním rohu parcely byl odkryt mlčce zahloubený objekt č. 12 vyplněný mazanícovým závalem. Zanikl požárem ještě ve 13. stol., a do destrukce byly krátce nato zahloubeny 2 válcovité zásobní sklípky. Pod destrukcí se zachovaly značné části zuhelnatělého stropu z kulatiny, dále velký blok mazanice se zaoblenou hranou. Mohlo by jít o součást lapače jisker, souvisejícího s rozsáhlým ohništěm na podlaze. S konstrukcí kouřovodu snad souvisí i četné cihly, rozptýlené v destrukci.

V severní části parcely č. 130 byl zahájen výzkum středohradištního horizontu /III/. Ve čtverci B10 byl odkryt první úsek příkopovitého útvaru s vícenásobnou palisádou na dně, který byl ještě v průběhu 2.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1981

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Pouлік
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Malinková
Na titulní straně: nádoba z pohřebiště kultury popelnicových polí v Bolelouci
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEL - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodcjně